

04 පරිච්ඡේදය
උද්ධමනය හා පොලී අනුපාතිකය

මයුරී හෑගොඩ
mavuri.hagoda@sip.ac.lk

ප්‍රවේශය

උද්ධමනය, කාලයත් සමඟ සාමාන්‍ය මිල ඉහළ යාමේ මිනුමක් ලෙස දක්වන අතර පොලී අනුපාත, ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් නියාමනය කිරීමේ මෙවලමක් ලෙස හඳුනා ගනී. මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තියේ තීරණාත්මක සංරචක වශයෙන් උද්ධමනය හා පොලී අනුපාත හැසිරවීම සම්බන්ධව අධ්‍යයන කිරීම ඉතා වැදගත් වේ. මෙම පරිච්ඡේදය උද්ධමනය සහ පොලී අනුපාත පිළිබඳ මූලික සංකල්ප මෙන්ම එහි සංකීර්ණ සම්බන්ධය කෙරෙහි අවධානය යොමු කර ඇත. ආයෝජනය, පරිභෝජනය සහ ජාත්‍යන්තර වෙළඳාම ඇතුළුව ආර්ථිකයේ විවිධ අංශ මත දිගින් දිගටම අඩු හෝ ඉහළ උද්ධමන අනුපාතවල ප්‍රතිඵලයක් ඇතුළුව ලෝකයේ උද්ධමනය ආශ්‍රිත හඳුනාගත හැකි කැපී පෙනෙන සංසිද්ධීන් කිහිපයක් පිළිබඳව සාකාච්ඡා කර ඇත. මීට අමතරව, ණය අරමුදල් සඳහා පවතින ඉල්ලුම සහ සැපයුම ඇසුරෙන් පොලී අනුපාතික තීරණය වීම, පොලී අනුපාතික සම්බන්ධව ගොඩනැගුණු න්‍යායන් සම්බන්ධව මෙන්ම උද්ධමනය සඳහා පොලී අනුපාතිකවල බලපෑම ද පොලී අනුපාතික සඳහා උද්ධමනයේ බලපෑම පිළිබඳව ද අවබෝධයක් පරිශීලකයාට හිමිවනු ඇත. උද්ධමනය සහ පොලී අනුපාත අතර අන්තර් ක්‍රියාකාරීත්වය අවබෝධ කර ගැනීම දැනුවත් තීරණ ගැනීම, අවදානම් අවම කිරීම සහ තිරසාර ආර්ථික සංවර්ධනයක් ඇති කිරීම සඳහා ඉතා වැදගත් වේ.

4.1 හැඳින්වීම

කාලයාගේ ඇවෑමෙන් තනි නිෂ්පාදනවල මිල වෙනස්වීම් මැනීම පහසු වුවද, මිනිස් අවශ්‍යතා නිෂ්පාදන එකක් හෝ දෙකකින් ඔබ්බට විහිදේ. සුවපහසු ජීවිතයක් ගත කිරීම සඳහා පුද්ගලයන්ට විශාල සහ විවිධාංගීකරණය වූ නිෂ්පාදන සමූහයක් මෙන්ම සේවා රාශියක් අවශ්‍ය වේ. ඒවාට ධාන්‍ය, ලෝහ, ඉන්ධන, විදුලිය සහ ප්‍රවාහනය වැනි උපයෝගිතා සහ සෞඛ්‍ය සේවා, විනෝදාස්වාදය සහ ශ්‍රමය වැනි තවත් බොහෝ භාණ්ඩ හා සේවා අයත් වේ. මෙවන් භාණ්ඩ හා සේවා වල මිල උච්ඡාවචනය වීම නිරන්තරයෙන් ජනතාවට මුහුණ දීමට සිදුවන අත්දැකීමකි. එබැවින් මිල ඉහළ යෑමෙන් අදහස් වන්නේ යම් මුදල් ඒකකයකින් මිලදී ගත හැකි භාණ්ඩ හා සේවා ප්‍රමාණය පහළ යාමයි. මෙම මිලදී ගැනීමේ ශක්තිය නැතිවීම සාමාන්‍ය ජනතාවගේ ජීවන වියදමට බලපාන අතර එය අවසානයේ ආර්ථික වර්ධනයේ පසුබෑමකට තුඩු දෙයි. ආර්ථික විද්‍යාඥයින් අතර පවතින සම්මුතික මතය නම්, ජාතියක මුදල් සැපයුම ආර්ථික වර්ධනය අහිමිවන යන විට තිරසාර උද්ධමනය ඇති වන බවයි.

මුදල් ඉල්ලුම සහ මුදල් සැපයුම ආර්ථිකයක ක්‍රියාකාරීත්වයේ තීරණාත්මක කාර්යභාරයක් ඉටු කරයි. මෙහි කවර හෝ අසමතුලිතතාවයක් ආර්ථිකයක සමස්ත ක්‍රියාකාරීත්වයේ විෂමතා ඇති කළ හැකිය. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, යම් කාල සීමාවක් තුළ භාණ්ඩ හා සේවාවල සාමාන්‍ය මිල මට්ටමේ ඉහළ යාමක් දක්නට ලැබේ. එලෙස භාණ්ඩ හා සේවාවල සාමාන්‍ය මිල මට්ටම් අඛණ්ඩව ඉහළ යාම උද්ධමනය ලෙස හැඳින්වේ. මෙහි දී උද්ධමනය පිළිබඳව විවිධ ආර්ථික විද්‍යාඥයින් විසින් ඉදිරිපත් කර ඇති නිර්වචන පිළිබඳ අවධානය යොමුකිරීම වැදගත් වේ.

කේන්සට් අනුව,
 “මුදල් සැපයුම වැඩිවීමට ප්‍රතිචාර වශයෙන් නිමැවුම් සැපයුමේ නම්‍යතාව ශුන්‍ය වීම මූර්ත උද්ධමනය වේ.” වෙනත් වචන වලින් කිවහොත්, මුදල් සැපයුම වැඩි වන විට නිමැවුම් සැපයුමේ වෙනසක් සිදු නොවේ. එය පූර්ණ සේවා නියුක්ති අවස්ථාවකි.

සැමුවෙල්සන්-නෝර්ඩ්වුස් ට අනුව,
 “උද්ධමනය යනු සාමාන්‍ය මිල මට්ටමේ ඉහල යාමකි.”

පීටර්සන්ට අනුව,
 “උද්ධමනය යන වචනයෙන් අදහස් කරන්නේ, තිරසාර සහ සෘතුමය නොවන ස්වභාවයක් ඇති සාමාන්‍ය මිල මට්ටමේ ඕනෑම වැඩිවීමකි.”

4.2 උද්ධමන අනුපාතය මත උද්ධමනය වර්ගීකරණය කිරීම

උද්ධමනය සාමාන්‍යයෙන් වර්ගීකරණය කරනු ලබන්නේ එහි අනුපාතය සහ එය ඇති වීමට බලපාන හේතු මත ය. උද්ධමනය එහි අනුපාතය මත කොටස් තුනක් යටතේ කතා කළ හැකිය.

4.2.1 මධ්‍යස්ථ උද්ධමනය (Moderate Inflation)

භාණ්ඩ හා සේවාවල මිල ගණන් වාර්ෂිකව තනි ඉලක්කමකින් (2%, 3%) ඉහළ යන විට ප්‍රසර්පන උද්ධමනය ඇතිවේ. ප්‍රසර්පන උද්ධමනය බඩගා යන උද්ධමනය ලෙසද හැඳින්වේ. ආර්ථිකයක් ප්‍රසර්පන උද්ධමනය හරහා ගමන් කරන විට, භාණ්ඩ හා සේවාවල මිල ඉහළ යන නමුත් මධ්‍යස්ථ අනුපාතයකින් සිදු වේ. කෙසේ වෙතත්, මෙම උද්ධමනය යටතේ මිල ඉහළ යාමේ අනුපාතය රටින් රටට වෙනස් වේ. ප්‍රසර්පන උද්ධමනය යනු අපේක්ෂා කළ හැකි උද්ධමනයකි.

4.2.2. ජවන උද්ධමනය (Galloping Inflation)

භාණ්ඩ හා සේවාවල මිල ගණන් වාර්ෂිකව ඉලක්කම් දෙකේ හෝ තුනේ අනුපාතයකින් (12%, 25%) වැඩි වන විට ඇතිවන උද්ධමනය යි. ජවන උද්ධමනය පැතීමේ උද්ධමනය ලෙසද හැඳින්වේ. Baumol සහ Blinder ට අනුව, “ ජවන උද්ධමනය යන්නෙන් අදහස් කරන්නේ සුවිශේෂී ලෙස ඉහල මට්ටමක පවතින උද්ධමනයකි.”

උද්ධමනය ඉහළ යාම සමාජයේ මධ්‍යම හා අඩු ආදායම්ලාභී කණ්ඩායම්වලට අහිතකර ලෙස බලපායි. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස පුද්ගලයන්ට අනාගතය සඳහා මුදල් ඉතිරි කර ගත නොහැකිය.

4.2.3 අතපුද්ධමනය (Hyper Inflation)

මිල ඉහළ යාමේ වේගය අතිශයින් ඉහළ හෝ පාලනයෙන් තොර වූ විට මෙය ඇති වේ. වෙනත් වචන වලින් කිවහොත්, මිල වැඩිවීම වාර්ෂිකව ඉලක්කම් තුනකට වඩා වැඩි වන විට (2345%, 5674%) අතපුද්ධමනය ඇතිවේ. අතපුද්ධමනය ඇති වන්නේ වෙළඳපොළේ මුදල් සැපයුමේ අසීමිත වැඩිවීමක් ඇති විටය. මෙය මුදල් සැපයුමේ සහ ඉල්ලුමේ අසමතුලිතතාවයක් ඇති කරයි. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, මුදල්වල සැබෑ වටිනාකම සීඝ්‍රයෙන් අහිමි වන අතර, එය මිල ඉහළ යාමට හේතු වේ. 1922 සහ 1923 ජර්මනියේ ආර්ථික තත්ත්වය අතපුද්ධමනය පිළිබඳ හොඳම උදාහරණයයි. මීට අමතරව, 1989 සහ 1991 දී ආර්ජන්ටිනාව, බ්‍රසීලය සහ සිම්බාබ්වේ ද අතපුද්ධමනය ජය ගැනීමට දැඩි උත්සාහයක නිරත විය.

4.3 නිරුද්ධමනය (Deflation)

උද්ධමන අනුපාතිකයේ ප්‍රමාණය ක්‍රමයෙන් අඩු වීම නිරුද්ධමනයයි. පසුගිය වසර 5 කුළ රටක උද්ධමන අනුපාතිකය 10%, 7%, 4% ආදී වශයෙන් ක්‍රමයෙන් අඩු වී තිබේ නම් එය නිරුද්ධමනය ලෙස දැක්විය හැකිය.

4.4 උද්ධමන ඇති වීමට බලපාන හේතු මත උද්ධමනය වර්ගීකරණය කිරීම

සාමාන්‍යයෙන්, ආර්ථිකයක උද්ධමනය සිදුවන්නේ භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා ඇති ඉල්ලුම නිෂ්පාදනයේ සැපයුම ඉක්මවා ගිය විට ය. එබැවින්, උද්ධමනයට හේතු වන ප්‍රධාන පැති දෙකක් ඇත. එනම් ඉල්ලුම සහ සැපයුමයි. උද්ධමනය සඳහා විවිධ හේතු පහත පරිදි වේ.

4.4.1 ඉල්ලුම වැඩිවීම:

- මුදල් සැපයුම වැඩි වීම
- වැය කළ හැකි ආදායම වැඩි කිරීම
- ආයෝජන සහ පරිභෝජන භාණ්ඩ සඳහා වියදම් වැඩිවීම
- නිෂ්පාදකයින්ගේ සහ සිල්ලර වෙළෙන්දන්ගේ ලාභ ඉපැයීමේ හැකියාව වැඩි කිරීම
- විදේශ ඉල්ලුම සහ අපනයන වැඩි වීම
- ජනගහනය වැඩිවීම

උද්ධමනය සඳහා ඉහත සඳහන් කළ හේතු තනිව හෝ එකිනෙකා සමඟ ඒකාබද්ධව ක්‍රියා කළ හැකිය. උද්ධමනයට ප්‍රධානතම හේතුව වන්නේ ආර්ථික වර්ධනය සහ සංවර්ධන සැලසුම් සඳහා රජයේ අධික වියදම් ය. මෙය වෙළඳපොළේ මුදල් සැපයුම වැඩිවීමට හේතු වේ. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, පුද්ගලයාගේ වැය කළ හැකි ආදායම වැඩි වන අතර, එමඟින් ඔවුන්ගේ මිලදී ගැනීමේ ශක්තිය වැඩි වේ.

4.4.2 නිමැවුමේ අඛණ්ඩ සැපයුම:

- ප්‍රාග්ධන උපකරණ නොමැතිකම
- පුහුණු ශ්‍රමය, අමුද්‍රව්‍ය සහ අකාර්යක්ෂම කළමනාකරණය වැනි නිෂ්පාදන සාධක නොමැතිකම
- විදේශ මුදල් ලබා ගැනීම සඳහා අපනයනය වැඩි කිරීම
- යුද්ධය හෝ ආනයන සීමා කිරීම වැනි විවිධ හේතු නිසා ආනයන අඩුවීම
- අනාගතයේදී මිල ඉහළ යාමෙන් වාසි ලබා ගැනීම සඳහා සීමාකාරී වෙළඳ පරිච්ඡේදයක් වැඩි කිරීම
- දිගුකාලීන කාර්මික නොසන්සුන්තාව

මෙලෙස අපට ඉල්ලුම සහ සැපයුම මත පදනම්ව උද්ධමනය ට හේතු පැහැදිලි කරන න්‍යායන් තවදුරටත් පහත පරිදි සාකච්ඡා කළ හැකිය.

4.4.3 ඉල්ලුමෙන් ඇදුන උද්ධමනය (Demand Pull Inflation)

ඉල්ලුමෙන් ඇදුන උද්ධමනය, ආර්ථිකයක භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා වන සමස්ත ඉල්ලුම එහි නිෂ්පාදන ධාරිතාව ඉක්මවා ගිය විට ඇතිවන උද්ධමනයකි. වෙනත් වචන වලින් කිවහොත්, භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා ඇති ඉල්ලුම ඒවා සැපයීමට ආර්ථිකයට ඇති හැකියාව ඉක්මවා ගිය විට එය සිදු වේ. එමඟින් සාමාන්‍ය මිල මට්ටම ඉහළ යයි. මිනිසුන්ට වැඩිපුර මුදල් ඇති විට, එය ධනාත්මක පරිභෝජන හැඟීම් ඇති කරයි. මෙය අනෙක් අතට ඉහළ වියදම් වලට තුඩු දෙන අතර එමඟින් මිල ඉහළ යයි. එය ඉහළ ඉල්ලුමක් සහ අඩු නම්‍යශීලී සැපයුමක් සහිත ඉල්ලුම්-සැපයුම් පරතරයක් ඇති කරයි. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඉහළ මිලක් ලැබේ.

4.4.4 පිරිවැයෙන් තල්ලුවූ උද්ධමනය (Cost Push Inflation)

පිරිවැයෙන් තල්ලුවූ උද්ධමනය නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ යෙදවුම් පිරිවැය ඉහළ යාමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස හටගන්නකි. එබැවින් නිෂ්පාදන පිරිවැය වැඩි වන විට, භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා ඉහළ මිලක් පාරිභෝගිකයින් වෙත ලබා දෙනු ලැබේ. නිදසුනක් වශයෙන්, මුදල් සැපයුම පුළුල් වන විට, එය තෙල් මිලෙහි සමපේක්ෂන උත්පාතයක් ඇති කරයි. මෙයින් අදහස් කරන්නේ බලශක්ති පිරිවැය ඉහළ යා හැකි අතර උද්ධමනයේ විවිධ මිනුම් වලින් පිළිබිඹු වන පාරිභෝගික මිල ඉහළ යාමට දායක විය හැකි බවයි.

4.4.5 ගොඩනගන ලද උද්ධමනය (Built In Inflation)

ගොඩනගන ලද උද්ධමනය, වර්තමාන උද්ධමන අනුපාත අනාගතයේ දී දිගටම පවතිනු ඇතැයි ජනතාව අපේක්ෂා කරන අදහසට සම්බන්ධ වේ. භාණ්ඩ හා සේවාවල මිල ඉහළ යන විට, අනාගතයේ දී සමාන අනුපාතයකින් අඛණ්ඩ මිල ඉහළ යාමක් ජනතාව අපේක්ෂා කළ හැකිය. එනිසා කම්කරුවන් තම ජීවන තත්ත්වය පවත්වා ගැනීම සඳහා වැඩි වැටුප් ඉල්ලා සිටිය හැකිය. ඔවුන්ගේ වැටුප් වැඩිවීම නිසා භාණ්ඩ හා සේවාවල ඉහළ පිරිවැයක් ඇති වන අතර, මෙම වැටුප්-මිල සර්පිලාකාර එක් සාධකයක් අනෙකට ද සහ අනෙක් අතට ප්‍රේරණය වන බැවින් දිගටම පවතී.

4.4.6 මුදල් ප්‍රමාණවාදය

මුදල් සංසරණ ප්‍රවේගය යනු ආර්ථික විද්‍යාවේ සංකල්පයක් වන අතර එය නිශ්චිත කාල සීමාවක් තුළ ආර්ථිකයක් තුළ මුදල් සංසරණය වන වේගය සඳහන් කරයි. මුදල් සංසරණ ප්‍රවේගය මුදල් ප්‍රමාණවාදයේ (Quantity Theory of Money) ප්‍රධාන අංගයකි.

$M\bar{V} = P\bar{Y}$

M – මුදල් සැපයුම

V – මුදල් සංසරණ ප්‍රවේගය

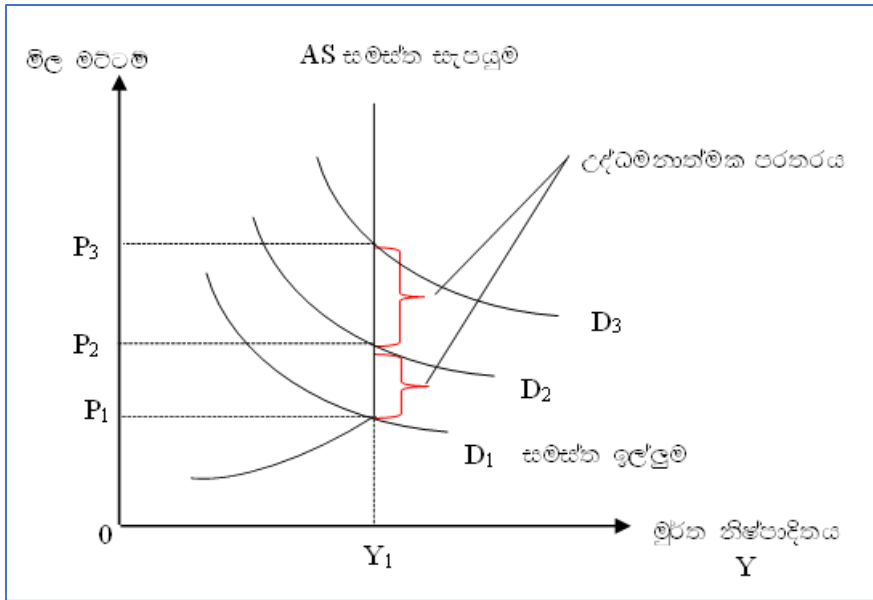
P – මිල මට්ටම

Y – මූර්ත නිෂ්පාදිතය

උද්ධමන සන්දර්භය තුළ, මුදල් ප්‍රමාණවාදය යෝජනා කරන්නේ මුදල් සැපයුමේ (M) සහ මුදල් සංසරණ ප්‍රවේගය (V) හි වෙනස්වීම් සමස්ත මිල මට්ටමට (P) බලපාන බවයි. මුදල් සැපයුම සැලකිය යුතු ලෙස වැඩි වුවහොත් සහ මුදල් සංසරණ ප්‍රවේගය සාපේක්ෂ වශයෙන් නියතව පවතී නම්, එය උද්ධමනයට දායක වන මිල මට්ටම ඉහළ යාමට හේතු විය හැකිය. එනම් මුදල් ප්‍රමාණවාදවාදීන්ට අනුව මුදල් සැපයුමක් මිල මට්ටමක් අතර ධන සම්බන්ධතාවයක් පවතී. නමුත්, ඒ සඳහා මූර්ත නිෂ්පාදිතය හා මුදල් සංසරණ ප්‍රවේගය නොවෙනස්ව පැවතිය යුතුය.

4.4.7 කේන්සියානු න්‍යාය

ජෝන් මේනාර්ඩ් කේන්ස්ට්ට අනුව පොදු මිල මට්ටම ඉහළ යාමට හේතුව සමස්ත සැපයුම් ඉක්මවා සමාහාර ඉල්ලුම ඉහළ යාමයි. ආර්ථිකයක පූර්ණ සම්පත් උපයෝජන මට්ටමක් පවතිනව විට සමාහාර ඉල්ලුම ඉහළ ගිය ද නිෂ්පාදනයේ වැඩි වීමක් සිදු නොවන බැවින් නියත වශයෙන් ම උද්ධමනයක් හටගනී. රාජ්‍ය වියදම්, පෞද්ගලික පරිභෝජන වියදම්, පෞද්ගලික ආයෝජන වියදම් ඉහළ යාම නිසා සමාහාර ඉල්ලුම වැඩි වීමෙන් උද්ධමනකාරී බලපෑම් ඇතිවේ. එය පහත රූප සටහන ඇසුරෙන් දැක්විය හැකිය.

4.1 රූපය: උද්ධමනය පිළිබඳ කේන්සියානු විග්‍රහය

Y₁ නිමැවුම මගින් දක්වනුයේ ආර්ථිකයට ළඟා විය හැකි පූර්ණ නිෂ්පාදන මට්ටමයි. D₁ යනු රටේ පූර්ණ සේවා නියුක්ති මට්ටමට ගැලපෙන සමාහාර ඉල්ලුම පෙන්වන වක්‍රයයි. එම ඉල්ලුම ඇති වන විට Y₁ නැමැති නිමැවුම බිහි වී P₁ නැමැති පොදු මිල මට්ටම ඇතිවේ. නමුත් D₂, D₃ වශයෙන් ඉල්ලුම ඉහළ යන්නේ නම් එයින් සිදුවන්නේ උද්ධමනයක් හට ගැනීම පමණයි. මන්ද කෙටි කාලයේදී රටක උපරිම නිෂ්පාදන මට්ටම වැඩි කළ නොහැකි බැවිනි. මේ නිසා රටක පූර්ණ සේවා නියුක්ති නිෂ්පාදන මට්ටම ඉක්මවා සමාහාර ඉල්ලුම ප්‍රසාරණය වන ප්‍රමාණය උද්ධමනාත්මක පරතරය යනුවෙන් හඳුන්වනු ලැබේ.

4.4.8 ව්‍යුහවාදය

සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල උද්ධමනය ඇතිවන ආකාරය පැහැදිලි කිරීම සඳහා ඉදිරිපත් කරන ලද න්‍යායකි. සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල ආර්ථිකයට ආවේනික වූ දුර්වලතා නිසා උද්ධමනය හටගන්නා බව ව්‍යුහවාදීන් පෙන්වාදෙයි. ආර්ථික ව්‍යුහය පරීක්ෂා කළ විට පෙනීයන්නේ කෘෂිකාර්මික, කාර්මික, ප්‍රාග්ධන සම්පාදන, අන්තර්ජාතික වෙළඳාම වැනි බොහෝ ක්ෂේත්‍රවල පවතින විවිධ අකාර්යක්ෂමතා නිසා නිෂ්පාදන පිරිවැය ඉහළ යාම වැනි කරුණු හේතු කර ගනිමින් උද්ධමන තත්ත්වයන් පැන නගින බවයි.

4.5 උද්ධමන අනුපාතය මැනීම

උද්ධමන අනුපාතය හරහා ආර්ථික විද්‍යාඥයින් ආර්ථිකයක ජීවන වියදම මනිනු ලබයි. සලකා බලනු ලබන මාස දෙකක් (හෝ වසර) අතර උද්ධමනයේ අගය ගණනය කිරීමට මිල දර්ශක භාවිතා කළ හැකිය. තෝරාගත් භාණ්ඩ සහ සේවා කට්ටලය මත පදනම්ව, භාණ්ඩ පැස කිහිපයක් ගණනය කර මිල දර්ශක ලෙස නිරීක්ෂණය කරනු ලැබේ. බහුලව භාවිතා වන මිල දර්ශක වන්නේ කොළඹ පාරිභෝගික මිල දර්ශකය (CCPI) සහ තොග මිල දර්ශකය (WPI) ය.

4.5.1 කොළඹ පාරිභෝගික මිල දර්ශකය (Colombo Consumer Price Index)

කොළඹ පාරිභෝගික මිල දර්ශකය (CCPI) 1953 සිට ශ්‍රී ලංකාවේ නිල පාරිභෝගික මිල දර්ශකය ලෙස භාවිතයට ගැනුණි. CCPI යනු ප්‍රාථමික පාරිභෝගික අවශ්‍යතා ඇති භාණ්ඩ හා සේවා කුඩයක මිලෙහි බරින් සාමාන්‍යය පරීක්ෂා කරන මිනුමක් වේ. ඒවාට ප්‍රවාහනය, ආහාර සහ වෛද්‍ය ප්‍රතිකාර ඇතුළත් වේ. CCPI ගණනය කරනු ලබන්නේ කලින් තීරණය කරන ලද

භාණ්ඩ පැයේ එක් එක් අයිතමය සඳහා මිල වෙනස් කිරීම සහ මුළු පැයේ සාපේක්ෂ බර මත පදනම්ව ඒවා සාමාන්‍යකරණය කිරීමෙනි. CCPI හි වෙනස්කම් ජීවන වියදම හා සම්බන්ධ මිල වෙනස්වීම් තක්සේරු කිරීම සඳහා භාවිතා කරනු ලැබේ. එය උද්ධමනය හෝ අවධමන කාලසීමාවන් හඳුනා ගැනීම සඳහා බහුලව භාවිතා වන සංඛ්‍යාලේඛනවලින් එකකි.

4.5.2 තොග මිල දර්ශකය (Wholesale Price Index)

තොග මිල දර්ශකය (WPI) යනු උද්ධමනයේ තවත් ජනප්‍රිය මිනුමක් වේ. එය සිල්ලර මට්ටමට පෙර අදියරවල භාණ්ඩවල මිලෙහි වෙනස්කම් මැනීම සහ නිරීක්ෂණය කරයි. WPI අයිතම එක් රටකින් තවත් රටකට වෙනස් වන අතර, ඒවා බොහෝ දුරට නිෂ්පාදක හෝ තොග මට්ටමේ අයිතම ඇතුළත් වේ. බොහෝ රටවල් සහ සංවිධාන WPI භාවිතා කළද, එක්සත් ජනපදය ඇතුළු තවත් බොහෝ රටවල් නිෂ්පාදක මිල දර්ශකය (PPI) ලෙස හඳුන්වන සමාන ප්‍රභේදයක් භාවිතා කරයි.

4.5.3 නිෂ්පාදක මිල දර්ශකය (Producer Price Index)

නිෂ්පාදක මිල දර්ශකය (PPI) දේශීය භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදකයින් විසින් ලැබෙන මිල ගණන් වල කාලයත් සමග සාමාන්‍ය වෙනස් වීම මනිනු ලබයි. PPI යනු වැදගත් සාර්ව ආර්ථික දර්ශකයකි. එය කෙටි කාලීන උද්ධමන ප්‍රවණතා සහ ආර්ථික ශ්‍රේණිවල අවධමන දර්ශකයක් ලෙස සේවය කරයි. එය ඵලදායීතා විශ්ලේෂණයට, ව්‍යාපාර විශ්ලේෂණයට සහ වත්මන් පිරිවැය ගිණුම්කරණයට යොදා ගනී. PPI ආර්ථිකයේ කෘෂිකර්මාන්තය, නිෂ්පාදන සහ විදුලිය සහ ජල සැපයුම් අංශයන් ආවරණය කරයි. ජන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව 2015 සිට ශ්‍රී ලංකාවේ PPI ගණනය කරනු ලැබේ.

PPI විකුණුම්කරුගේ දෘෂ්ටිකෝණයෙන් මිල වෙනස්වීම් මනිනු ලබන අතර ගැනුම්කරුගේ දෘෂ්ටිකෝණයෙන් මිල වෙනස්වීම් CPI වලින් මනිනු ලැබේ.

4.5.4 උද්ධමනය මැනීමේ සූත්‍රය

නිශ්චිත මාස දෙකක් (හෝ වසර) අතර උද්ධමනයේ අගය ගණනය කිරීමට මිල දර්ශකවල ඉහත සඳහන් ප්‍රභේද භාවිතා කළ හැක. ගණිතමය වශයෙන්,

$\text{වාර්ෂික උද්ධමනය වේගය} = \frac{\text{සමීප වසර දෙකක් අතර මිල දර්ශකයේ වෙනස} \times 100}{\text{පෙර වර්ෂයේ මිල දර්ශකය}}$
--

4.5.5 වාර්ෂික සාමාන්‍ය උද්ධමනය සහ ලක්ෂ්‍යමය උද්ධමනය

දෙන ලද ඕනෑම මාස 12ක කාල පරිච්ඡේදයක් තුළදී ඊට පෙර මාස 12ක කාල පරිච්ඡේදයට සාපේක්ෂව කිසියම් දර්ශකයක් මගින් මනිනු ලබන පොදු මිල මට්ටම් වල සාමාන්‍ය ප්‍රතිශතක වෙනස වාර්ෂික සාමාන්‍ය උද්ධමනය ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ.

දෙන ලද මාසයක මිල දර්ශකයේ අගය පසුගිය වසරේ එම මාසය අගයට සාපේක්ෂව වෙනස් වූ ප්‍රතිශතය ලක්ෂ්‍යමය උද්ධමනය නම් වේ.

4.6 උද්ධමනය ආශ්‍රිත සංකල්ප

4.6.1 මතුපිට උද්ධමනය

මිල දර්ශක මගින් මනිනු ලබන උද්ධමනය මතුපිට උද්ධමනය වේ. පොදු මිල මට්ටමේ සැබෑ වශයෙන් හටගන්නා මිල ඉහළයාම මින් පිළිඹිබු වේ. තාවකාලිකව සිදුවන මිල ඉහළ යාම් ද මතුපිට උද්ධමන අනුපාතිකය තුළ දක්නට පුළුවනි. ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය සඳහා මතුපිට උද්ධමනය භාවිත නොකරයි.

4.6.2 මූලික උද්ධමනය

මූලික උද්ධමනය යනු වෙළඳපොළේ හටගන්නා තාවකාලික මිල වෙනස්වීම් ඉවත් කර ගණනය කරනු ලබන උද්ධමනයයි. කාලගුණික වෙනස්කම් නිසා සිදුවන නිෂ්පාදන අඩුවීම්, බදු ඉහළ නැංවීම නිසා ඇති වන සැපයුම් කම්පන යනාදිය නිසාත් තාවකාලික මිල ඉහළයාම් හටගනී. මෙවන් වෙනස්කම් තාවකාලික වන නිසා ඉක්මනින් සමනය විය හැකි බැවින් ප්‍රතිපත්ති තීරණ ගැනීමේ දී සලකා බැලීම සුදුසු නොවේ. එබැවින් බොහෝ රටවල් ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය සඳහා සැලකිල්ලට ගනු ලබන්නේ මූලික උද්ධමනයයි.

4.6.3 මර්ධිත උද්ධමනය

උද්ධමනය මර්ධනය කිරීම වෙනුවෙන් රජය විසින් ගන්නා ක්‍රියාමාර්ග නිසා මර්ධනය වන උද්ධමනය මර්ධිත උද්ධමනය ලෙස හඳුන්වයි. මිල පාලනය, වැටුප් අනුපාතික නියම කිරීමය යනාදී ක්‍රියාමාර්ග උද්ධමනය පාලනය කිරීම සඳහා තාවකාලික විසඳුම් වශයෙන් භාවිතා කරයි. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සැබෑ උද්ධමනය සැඟවී යයි. එහෙත් සැබෑ උද්ධමනය වෙනුවට පාලිත උද්ධමනයක් ක්‍රියාත්මක වේ.

4.6.4 සර්පිලාකාර උද්ධමනය/වැටුප් මිල දඟරය

මිල ඉහළ යාම වැටුප් ලබන්නන්ගේ සැබෑ පරිභෝජනය අඩු කරයි. එබැවින්, ඉහළ ජීවන වියදමට සරිලන ජීවිතයක් ගෙවීම සඳහා ඔවුන් ඉහළ වැටුප් සඳහා බලපෑම් කරනු ඇත. වැටුප් වැඩිවීමක් ලබා දෙන්නේ නම්, නිෂ්පාදන පිරිවැය තවදුරටත් ඉහළ යනු ඇති අතර, එබැවින්, මිල ඉහළ නැංවීමට ව්‍යවසායකයන් පෙළඹෙනු ඇත. මෙය උද්ධමනකාරී තත්ත්වයක් ඇති කරයි. තවදුරටත් මිල ඉහළ යාම ජීවන වියදම තව දුරටත් ඉහළ නංවන අතර කම්කරුවන් තව දුරටත් ඉහළ වැටුප් ඉල්ලා සිටියි. මේ ආකාරයෙන්, වැටුප් හා මිල ගණන් එකිනෙක පසුපස හමා යන අතර උද්ධමනකාරී මිල ඉහළ යාමේ ක්‍රියාවලිය වේගවත් වේ. මෙය වැටුප් මිල දඟරය ලෙස හඳුන්වයි.

4.6.5 පිලිප් වක්‍රය

පිලිප් වක්‍රය යනු උද්ධමනය සහ විරැකියාව අතර ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධයක් නිරූපණය කරන සාර්ව ආර්ථික විද්‍යාවේ සංකල්පයකි. සාමාන්‍ය ෆිලිප් වක්‍රය පහළට බැවුම් වේ. ආර්ථිකය පූර්ණ සේවා නියුක්තියක හෝ ආසන්නයේ ඇති විට, උද්ධමනයට දායක වෙමින් වැටුප් හා මිල මත ඉහළ පීඩනයක් ඇති වේ. ඊට ප්‍රතිවිරුද්ධව, ඉහළ විරැකියාව සහිත ආර්ථික පසුබෑම් වලදී, වැටුප් හා මිල මත අඩු පීඩනයක් ඇති අතර, උද්ධමනය අඩු වීමට හේතු වේ.

4.6.6 අවධමනය

උද්ධමනයට සාපේක්ෂව අවධමනය යනු භාණ්ඩ හා සේවාවල මිල මට්ටමේ සිදුවන පහත වැටීමයි. මෙම තත්ත්වය තුළ උද්ධමනයෙහි ප්‍රතිශතාත්මක අගය සෘණ අගයක් ගනු ලබයි. හේතු කිහිපයක් නිසා අවධමනය ඇතිවිය හැකිය. ආර්ථිකයේ මුදල් සැපයුම පහත වැටීම හේතුවෙන් අවධමනකාරී තත්ත්වයක් ඇතිවිය හැකිය. මහ බැංකුව විසින් දැඩි මුදල් ප්‍රතිපත්තියක් අනුගමනය කරන විටකදී පොලී අනුපාතිකය ඉහළ දැමීම තුළින් ඉතිරි කිරීම වඩාත් ආකර්ෂණීය ආයෝජන අවස්ථාවක් වන බැවින් පුද්ගලයින් පරිභෝජනය නොකර ඉතිරි කිරීමට වැඩි නැඹුරුවක් දක්වයි. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා වන සමාහාර ඉල්ලුම පහත වැටෙන අතර භාණ්ඩ හා සේවා සේවාවල මිල ගණන් පහත වැටේ. නිෂ්පාදන පිරිවැය පහළ යාම අවධමනය සඳහා තවත් හේතුවකි. නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය සඳහා යොදා ගන්නා යෙදවුම්වල මිල පහත වැටෙන විට නිෂ්පාදන පිරිවැය පහත වැටෙන අතර එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සැපයුම්කරු විසින් තම සැපයුම ඉහළ නංවනු ලබයි. මෙහිදී ආර්ථිකය තුළ අධි සැපයුම් තත්ත්වයක් දැකගත හැකිය. නමුත් ආර්ථිකයේ සමාහාර ඉල්ලුම නොවෙනස්ව පවතින විටකදී සැපයුම්කරු වෙත තම භාණ්ඩ හා සේවාවල මිල ගණන් පහත දැමීමට සිදුවේ. එය ආර්ථිකයේ අවධමනකාරී තත්ත්වයක් ඇති කරයි. එමෙන්ම අවධමනය තුළින් සේවා

විද්‍යාත්මක ඉහළ යාමක් පෙන්වුම් කරයි . මෙය සිදුවනුයේ නිෂ්පාදන ආයතන විසින් නිෂ්පාදන පිරිවැය පහත හෙළීමට දරන ප්‍රයත්නයේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙනුයි.

4.7 උද්ධමනයේ හිතකර සහ අහිතකර බලපෑම්

4.7.1 උද්ධමනයේ හිතකර බලපෑම්

- i). වියදම් උත්තේජනය කිරීම
මිල වැඩි වීමට පෙර භාණ්ඩ හා සේවා මිලදී ගැනීමට මිනිසුන් පෙළඹී ඇති බැවින් මෘදු උද්ධමනය පාරිභෝගික වියදම් දිරිමත් කළ හැකිය. මෙය ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් ඉහළ නංවා සමස්ත ආර්ථික වර්ධනයට දායක විය හැකිය.
- ii). ණය සහන හිමි වීම
උද්ධමනය ණයවල සැබෑ වටිනාකම වෙනස් කළ හැකිය. මිල ඉහළ ගියහොත්, ණය ගැනුම්කරුවන්ගේ මිල දී ගැනීමේ හැකියාව අඩුවන බැවින් ණය ආපසු ගෙවීම පහසු වන අතර, ණය බර ඵලදායී ලෙස අඩු කරයි.
- iii). ආයෝජන දිරිමත් කිරීම
උද්ධමනය මුදල් රැස් කිරීමට වඩා ආයෝජනය කිරීමට පුද්ගලයින් සහ ව්‍යාපාර දිරිමත් කළ හැකිය. මුදල්වල වටිනාකම අඩු වන විට, ඵලදායී වත්කම්වලට අරමුදල් යෙදවීමෙන් ආයෝජනයට වඩා හොඳ ප්‍රතිලාභයක් ලබා ගත හැකිය.
- iv). නාමික වැටුප් ගැලපීම්
උද්ධමනකාරී පරිසරයක, නාමික වැටුප් අවධමනකාරී පරිසරයකට වඩා පහසුවෙන් වැඩි විය හැකිය. නාමික වැටුප් ගැලපීම් වල මෙම නම්‍යශීලීභාවය සුමට ශ්‍රම වෙළඳපල ක්‍රියාකාරකම් සඳහා පහසුකම් සැලසිය හැකිය.

4.7.2 උද්ධමනයේ අහිතකර බලපෑම්

- i). මිලදී ගැනීමේ හැකියාව අඩු වීම.
උද්ධමනයේ මූලික අවාසියක් නම් මිලදී ගැනීමේ ශක්තිය පහත වැටීමයි. මිල ඉහළ යන විට, එම මුදලම අඩු භාණ්ඩ හා සේවා ප්‍රමාණයක් මිලදී ගන්නා අතර, ස්ථාවර ආදායම් ලබන අයගේ ජීවන තත්ත්වය පහළ යයි.
- ii). අවිනිශ්චිතතාවය සහ විකෘති මිල ගණන්
ඉහළ හෝ අනපේක්ෂිත උද්ධමනය ආර්ථිකයේ අවිනිශ්චිතතාවයක් ඇති කළ හැකිය. අවිනිශ්චිත අනාගත වටිනාකම් හේතුවෙන් මිල නියම කිරීම, අනාගතය සඳහා සැලසුම් කිරීම සහ දැනුවත් ආයෝජන තීරණ ගැනීම ව්‍යාපාරවලට අහියෝගයක් විය හැකිය.
- iii). ධනය නැවත බෙදාහැරීමට සිදුවීම
උද්ධමනය ධනය නැවත බෙදා හැරීමට හේතු විය හැකිය. මිල ගණන් හෝ වත්කම් ගැලපීමේ හැකියාව ඇති අයට ප්‍රතිලාභ ලැබිය හැකි අතර, ස්ථාවර ආදායම් ලබන්නන් සහ ඉතිරි කරන්නන් ඔවුන්ගේ සැබෑ ධනයේ පහත වැටීමක් දැකිය හැකිය.
- iv). පොලී අනුපාත අස්ථාවරත්වය
මහ බැංකු බොහෝ විට ඉහළ උද්ධමනයට ප්‍රතිචාර දක්වන්නේ පොලී අනුපාත ඉහළ නැංවීමෙනි. මෙය උද්ධමනය පාලනය කිරීමට උපකාරී වන අතර ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් මන්දගාමී විය හැකිය. එය ව්‍යාපාර සහ පාරිභෝගිකයින්ට අහිතකර ලෙස බලපායි.

v). මෙහෙයුම් පිරිවැය

උද්ධමනය මිල ගණන් නාමාවලි සහ අනෙකුත් තොරතුරු නිතර යාවත්කාලීන කිරීම සඳහා ව්‍යාපාර මත පිරිවැය පනවයි. මෙම පිරිවැය " මෙහෙයුම් පිරිවැය" ලෙස හඳුන්වනු ලබන අතර විශේෂයෙන්ම කුඩා ව්‍යාපාර සඳහා මෙහෙයුම් පිරිවැයක් විය හැකිය.

4.8 උද්ධමනය පාලනය කිරීම

අධික උද්ධමනය රටක ආර්ථිකයට අහිතකර බලපෑම් ඇති කළ හැකි බැවින් උද්ධමනය පාලනය කිරීම රජයන් සහ මහ බැංකු සඳහා ප්‍රධාන ආර්ථික අරමුණකි. උද්ධමනය කළමනාකරණය කිරීම සහ පාලනය කිරීම සඳහා විවිධ මුදල් හා රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති සාමාන්‍යයෙන් භාවිතා වේ.

4.8.1 මුදල් ප්‍රතිපත්තිය

i). පොලී අනුපාත

මහ බැංකු බොහෝ විට උද්ධමනය පාලනය කිරීමට මෙවලමක් ලෙස පොලී අනුපාත භාවිතා කරයි. පොලී අනුපාත ඉහළ දැමීමෙන්, ණය ගැනීම වඩා මිල අධික වන අතර, වියදම් සහ ආයෝජන අඩු කිරීමට හේතු වේ. මෙය අනෙක් අතට, අධික උනුසුම් ආර්ථිකයක් සිසිල් කිරීමට සහ උද්ධමනය මැඩපැවැත්වීමට උපකාරී වේ.

ii). විවෘත වෙළඳපල මෙහෙයුම්

මුදල් සැපයුමට බලපෑම් කිරීම සඳහා මහ බැංකුවලට රජයේ සුරැකුම්පත් මිලදී ගැනීමට හෝ විකිණීමට හැකිය. සුරැකුම්පත් විකිණීම මගින් සංසරණයේ ඇති මුදල් ප්‍රමාණය අඩු කරයි. එය උද්ධමනය පාලනය කිරීමට උපකාරී වේ.

4.8.2 රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය

i). රජයේ වියදම්

රජයට තම වියදම් කළමනාකරණය කිරීමෙන් උද්ධමනය පාලනය කළ හැකිය. අධික ලෙස රාජ්‍ය වියදම් අඩු කිරීමෙන් ආර්ථිකයක අවදානම්කාරී තත්ත්වයන් වළක්වා ගත හැකිය.

ii). බදුකරණය

බදු ප්‍රතිපත්ති ගැලපීම ද උද්ධමනයට බලපෑ හැකිය. ඉහළ බදු මගින් ඉවත දැමිය හැකි ආදායම අඩු කළ හැකි අතර, ඒ අනුව, පාරිභෝගික වියදම් අඩු කළ හැකිය.

4.8.3 සැපයුම් පාර්ශ්ව ප්‍රතිපත්ති

i). ව්‍යුහාත්මක ප්‍රතිසංස්කරණ

වෙළඳපලවල කාර්යක්ෂමතාව වැඩි දියුණු කිරීම සහ භාණ්ඩ හා සේවා සැපයුම වැඩි කිරීම සඳහා ප්‍රතිසංස්කරණ ක්‍රියාත්මක කිරීමට රජයන්ට හැකිය. මෙය සැපයුම් පාර්ශ්ව බාධක වලින් පැන නගින උද්ධමන පීඩනය සමනය කිරීමට උපකාරී වේ.

ii). ශ්‍රම වෙළඳපොල ප්‍රතිසංස්කරණ

ඵලදායීතාව වැඩිදියුණු කිරීම සහ වැටුප් පීඩනය අඩු කිරීම වැනි ශ්‍රම වෙළඳපොළේ ගැටළු විසඳීම, උද්ධමනය පාලනය කිරීමට දායක විය හැකිය.

4.8.4 විනිමය අනුපාත කළමනාකරණය

ස්ථාවර සහ මනාව කළමනාකරණය කරන ලද විනිමය අනුපාතිකයක් ආනයන මිල කෙරෙහි බලපෑම් කිරීමෙන් මිල ස්ථායීතාවයට දායක විය හැකිය.

4.8.5 කාර්යක්ෂමව සම්පත් බෙදා හැරීමට ඇති බාධක ඉවත් කිරීම

කාර්යක්ෂම සම්පත් බෙදා හැරීමට ඇති බාධක හේතුවෙන් බොහෝ විට උද්ධමනය පැන නගිනු ලබයි. අවම වැටුප් නීති, තීරුබදු, සලාක කිරීම්, සහනාධාර, යටිතල පහසුකම්වල උනන්දු සහ පාරිසරික ගැටලු වැනි බාධක වේ. මෙවැනි බාධක ඉවත් කිරීමට කටයුතු කිරීම මගින් කාර්යක්ෂමව සම්පත් බෙදා හැර උද්ධමනය පහත දැමීමට හැකි වේ.

4.9 උද්ධමනය ආර්ථිකය එක් එක් පාර්ශ්වයන්ට බලපාන ආකාරය

4.9.1 පාරිභෝගිකයින් සඳහා

උද්ධමනය මුදලේ මිලදී ගැනීමේ ශක්තිය පහත හෙළයි. මිල වැඩි වන විට, පාරිභෝගිකයින්ට ඔවුන් සතු මුදලින් අඩු භාණ්ඩ හා සේවා මිලදී ගන්නා බව සොයා ගත හැකි අතර, එය ඔවුන්ගේ ජීවන තත්ත්වය පහත වැටීමට හේතු වේ. විශ්‍රාමිකයින් වැනි ස්ථාවර ආදායම් ලබන පුද්ගලයන්ට උද්ධමන කාලවලදී ඔවුන්ගේ ආදායම ඉහළ යන මිල ගණන්වලට ගැලපෙන පරිදි වැඩි නොවන බැවින් විශේෂ අභියෝගවලට මුහුණ දිය හැකිය.

4.9.2 ඉතිරි කරන්නන් සහ ආයෝජකයින් සඳහා

උද්ධමනය ඉතුරුම් සහ ආයෝජනවල සැබෑ ප්‍රතිලාභ අඩු කරයි. උපයාගත් පොලී අනුපාත හෝ ආයෝජන ප්‍රතිලාභ උද්ධමන අනුපාතිකයට වඩා අඩු නම්, කාලයත් සමඟ ඔවුන්ගේ ඉතුරුම්වල වටිනාකම අඩු වන බව ඉතිරි කරන්නන් සොයා ගනී.

4.9.3 ණය ගැතියන් සඳහා

උද්ධමනය ණයවල මූර්ත වටිනාකම පහත හෙළයි. ඉන් ණය ගැතියන්ට ප්‍රතිලාභ ලැබිය හැකිය. පුද්ගලයන්ට හෝ ව්‍යාපාරවලට ස්ථාවර අනුපාත යටතේ ණය තිබේ නම්, ඔවුන් ණය බර අඩු කරමින් අඩු වටිනාකමකින් යුත් මුදල්වලින් තම ණය ඵලදායී ලෙස ආපසු ගෙවයි.

4.9.4 ව්‍යාපාර සඳහා

උද්ධමනය බොහෝ විට අමුද්‍රව්‍ය, ශ්‍රමය සහ අනෙකුත් නිෂ්පාදන සාධක සඳහා මිල වැඩි කිරීම ඇතුළුව ව්‍යාපාර සඳහා ඉහළ යෙදවුම් පිරිවැයක් ඇති කරයි. ඉහළ හෝ අනපේක්ෂිත උද්ධමනය අවිනිශ්චිතතාවයක් ඇති කළ හැකි අතර, දිගුකාලීන ආයෝජන තීරණ සැලසුම් කිරීම සහ ගැනීම ව්‍යාපාරවලට අභියෝග කරයි.

4.9.5 රජය වෙත

උද්ධමනය සමඟ පොලී අනුපාත ඉහළ යන විට සැලකිය යුතු මට්ටමේ ණය ඇති රජයන්ට පොලී ගෙවීම් වැඩි විය හැකිය. මෙය රජයේ අයවැය මත පීඩනයක් ඇති කළ හැකිය. ආදායම් සහ ලාභ වැඩි වන විට උද්ධමනය බදු ආදායමට බලපෑම් කළ හැකි අතර, පුද්ගලයන් සහ ව්‍යාපාර ඉහළ බදු කාණ්ඩ වෙත තල්ලු කළ හැකිය.

4.9.6 ආනයනකරුවන් සහ අපනයනකරුවන් සඳහා

උද්ධමනය විනිමය අනුපාතවලට බලපෑම් කළ හැකිය. ඉහළ උද්ධමන අනුපාත සහිත රටවල් ආනයන වියදමට සහ අපනයනවල තරඟකාරිත්වයට බලපාන පරිදි ඔවුන්ගේ මුදල් ඒකකයේ ක්ෂය වීමක් දැකිය හැකිය.

4.10 උද්ධමනය පිළිබඳ උදාහරණ

4.10.1 සිම්බාබ්වේ (2007-2009)

සිම්බාබ්වේ ඉතිහාසයේ දරුණුතම උද්ධමනය අත්විඳින ලදී. උද්ධමන අනුපාතිකය තාරකා විද්‍යාත්මක මට්ටම් කරා ළඟා වූ අතර, සෑම පැය 24.7කට වරක්ම මිල ඉහළ යාමේ දී මිල දෙගුණ වේ. 2008 නොවැම්බරයේදී සිම්බාබ්වේ විසින් පාන් ගෙඩියක් මිලදී ගැනීමට යන්තම්

ප්‍රමාණවත් නොවූ සීමිතවේ ඩොලර් ට්‍රිලියන සියයක් (Z\$ 100,000,000,000,000) මුදල් නෝට්ටුවක් මුද්‍රණය කළේය.

4.10.2 වෙනි සියලුව (2016-2019)

ආර්ථිකය තුළ නිසි කළමනාකරනයක් නොමැති කම, දේශපාලන අස්ථාවරත්වය සහ තෙල් මිල කඩා වැටීම හේතුවෙන් වෙනි සියලුවේ අනුද්ධමන තත්ත්වයට හේතු විය. එය මානුෂීය අර්බුදයක් ඇති කළේය. මූලික අවශ්‍යතා සපුරාලීමේ දුෂ්කරතාවන්ට මිනිසුන් මුහුණ දුන් අතර, ඉහළ යන මිල සමඟ සාර්ථකව කටයුතු කිරීම සඳහා රජය විසින් දේශීය මුදල් ඒකකය වන බොලිවර් හි ඉහළ අගයන් හඳුන්වා දෙන ලදී. ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලට (IMF) අනුව වෙනි සියලුවේ පරිභෝජන භාණ්ඩ මිල ගණන් 2017 සිට 2018 දක්වා 65,000% කට වඩා විශ්මයජනක වේගයකින් වර්ධනය විය.

4.10.3 හංගේරියාව (1945-1946)

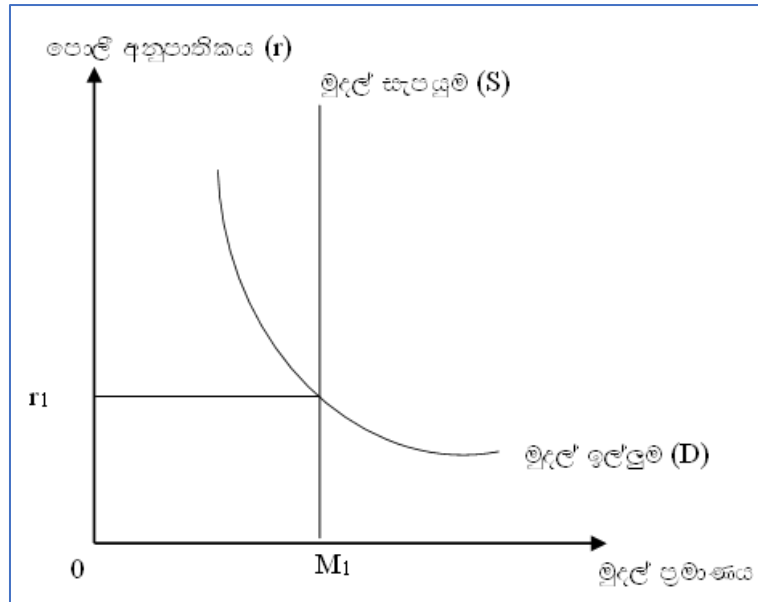
දෙවන ලෝක යුද්ධයෙන් පසුව, හංගේරියාව අධි උද්ධමනය අත්විඳින ලදී. සෑම පැය 15 කට වරක්ම මිල ඉහළ යාමේදී දෙගුණයක් විය. හංගේරියානු පෙන්නෝ කොතරම් අවප්‍රමාණය වීද යත් රජය විසින් ක්වින්ටිලියන සියයක් (100,000,000,000,000,000,000) පෙන්නෝ මුදල් නෝට්ටුවක් ඇතුළුව ඉහළ අගයන් සහිත නව මුදල් නෝට්ටු හඳුන්වා දෙන ලදී.

4.11 පොලී අනුපාතිකය

සරලවම ගතහොත් ප්‍රාග්ධනය වෙනුවෙන් කරනු ලබන ගෙවීම් පොලිය වශයෙන් හැඳින්විය හැකිය. මෙලෙස ප්‍රාග්ධන සම්පාදනය සඳහා සම්පත් ලැබෙනුයේ මිනිසා විසින් පරිභෝජනය නොකර ඉතිරි කරගත් ආදායම්වලිනි. මෙම පොද්ගලික ඉතුරුම් නිෂ්පාදන ආයතනය විසින් ආයෝජනය සඳහා ණයට ලබා ගනු ලැබේ. එබැවින් පොලී අනුපාතිකය යනු ණය ගැනීමේ පිරිවැය සහ ණය දීමේ ප්‍රතිලාභයයි. ඒ අනුව පොලිය යනු ආයෝජනය කරන ලද ප්‍රාග්ධනය විසින් උපයා ගන්නා ලද ආදායමක් හෝ අරමුදල් ණයට ලබාගැනීමේ පිරිවැයක් හෝ වශයෙන් හැඳින්විය හැකි ය. පොලී අනුපාත වෙලදපොළවල් දෙකකින් තීරණය වේ: මුදල් වෙළෙඳපොළ සහ ණය අරමුදල් වෙළෙඳපොළ මගිනි.

4.11.1 මුදල් වෙළෙඳපොළ

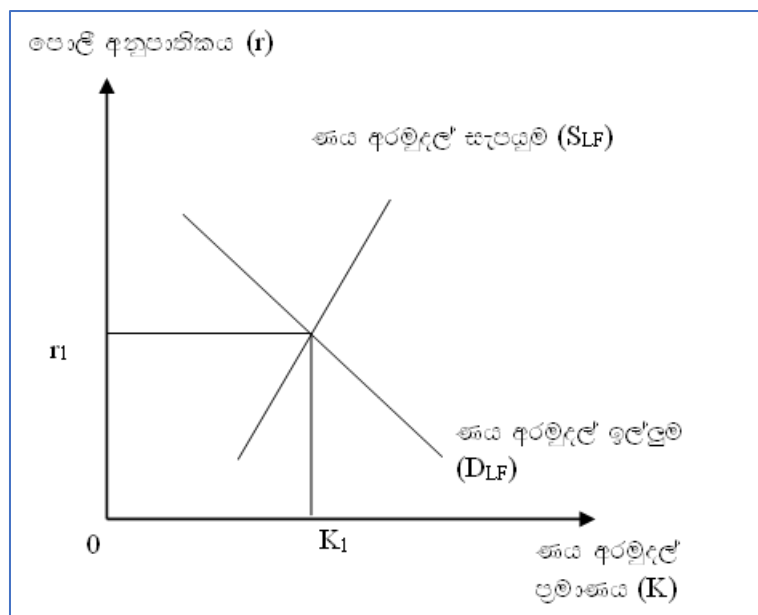
මුදල් වෙළෙඳපොළ තුළ මුදල් ඉල්ලුම සහ මුදල් සැපයුම යනු ප්‍රධාන අංශ දෙකකි. මුදල් සඳහා ඇති ඉල්ලුම යනු යම් කාල සීමාවක් තුළ එක් එක් පොලී අනුපාතිකයට මිනිසුන්ට ලබා ගැනීමට හැකි සහ කැමති මුදල් ප්‍රමාණයයි. මුදල් ඉල්ලුම ප්‍රධාන අරමුණු තුනක් යටතේ පෙන්වා දිය හැකිය. ගනුදෙනු වේතනාව, ආරක්ෂණ වේතනාව සහ සමපේක්ෂණ වේතනාව හරහා මහජනතාව මුදල් ඉල්ලුම් කිරීමට පෙළඹේ. දෛනික ගනුදෙනු කිරීම් වලට අවශ්‍ය ගෙවීම් පියවීම සඳහා මුදල් ලග තබා ගැනීම ගනුදෙනු වේතනාව මත මුදල් ඉල්ලුම නම් වේ. අනපේක්ෂිත අවස්ථාවලදී ප්‍රයෝජනයට ගැනීම සඳහා මුදල් ලග තබා ගැනීම ආරක්ෂණ වේතනාව මත මුදල් ඉල්ලුමයි. සුරැකුම්පත් කොටස් වැනි මූල්‍ය වත්කම්වලි වල සිදුවන වෙළඳ මිල වෙනස් වීම් වීම් වලින් ලාභ ඉපයීමේ අරමුණින් මුදල් ලග තබා ගැනීමෙන් සමපේක්ෂණ වේතනාව මත මුදල් ඉල්ලුම ලෙස දැක්විය හැකිය. මුදල් සඳහා වන සමපේක්ෂණ ඉල්ලුම පොලී අනුපාතයට ප්‍රතිලෝමව සම්බන්ධ වේ. මුදල් සැපයුම යනු මහ බැංකුවට යම් කාල සීමාවක් තුළ එක් එක් පොලී අනුපාතිකයට ලබා දීමට හැකි සහ කැමති මුදල් ප්‍රමාණයයි. මුදල් ඉල්ලුම සහ මුදල් සැපයුම ඡේදනය වන අවස්ථාවේදී පොලී අනුපාතිකය තීරණය වේ.

4.2 රූපය: මුදල් වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය

4.11.2 ණය අරමුදල් වෙළෙඳපොළ

ආදායමෙන් පරිභෝජනය නොකර ඉතිරි කර ගනු ලබන අරමුදල් එකතු කර ගැනීමටත් ප්‍රාග්ධනය සම්පාදනය කරගැනීමටත් ප්‍රාග්ධනය සම්පාදනය කර ගැනීමට අවශ්‍ය අයට එම අරමුදල් ණයට ලබාදීමටත් ණය අරමුදල් වෙළෙඳපොළ කටයුතු කරයි. ණය අරමුදල් සඳහා ඇති ඉල්ලුම යනු යම් කාල සීමාවක් තුළ එක් එක් පොලී අනුපාතයට මිනිසුන්ට ලබා ගැනීමට හැකි සහ කැමති ණය ප්‍රමාණයයි. ණය අරමුදල් සැපයීම යනු යම් කාල සීමාවක් තුළ එක් එක් පොලී අනුපාතයට මිනිසුන්ට ලබා දීමට හැකි සහ කැමති ණය ප්‍රමාණයයි.

4.3 රූපය: ණය අරමුදල් වෙළෙඳපොළ

ණය අරමුදල් සඳහා ඇති ඉල්ලුම පොලී අනුපාතවලට ප්‍රතිලෝමව සම්බන්ධ වේ. පොලී අනුපාත වැඩි වන තරමට ණය අරමුදල් සඳහා ඇති ඉල්ලුම අඩු වේ. ණය අරමුදල් සඳහා වන ඉල්ලුම සමන්විත වන්නේ කුටුම්භ, සමාගම් සහ රජය විසින් ණයට ගැනීම තුළිනි. අනාගත පරිභෝජනය කැප කරමින් කුටුම්භ වියදම් කිරීමට ණය ගනී. පොලී අනුපාත වැඩිවීමක් යනු

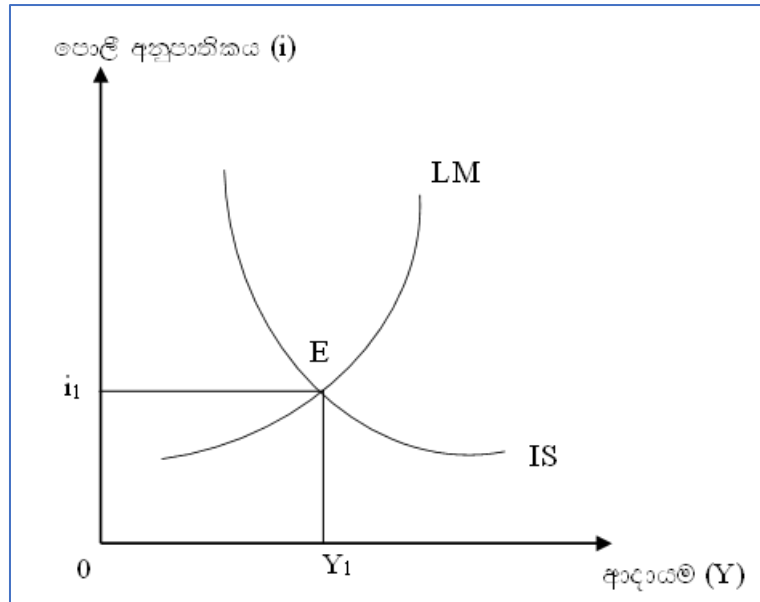
අනාගත වියදම්වලින් වැඩි ප්‍රතිශතයක් ඕනෑම ණය ගැනීමක් සඳහා කැප කරන බවයි. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, පොලී අනුපාත ඉහළ යන විට, ණය අරමුදල් සඳහා ගෘහස්ථ ඉල්ලුම පහත වැටේ. ආයෝජනය කිරීම සඳහා සමාගම් ණය ලබා ගනී. පොලී අනුපාත ඉහළ යාම ණය ගැනීමේ පිරිවැය ඉහළ යාමට හේතු වන අතර එම නිසා ලාභදායී සැලසුම් සහගත ආයෝජන අඩු වේ. එබැවින්, පොලී අනුපාත වැඩි වන තරමට, සමාගම් විසින් ණය අරමුදල් සඳහා ඇති ඉල්ලුම අඩු වේ.

ණය අරමුදල් සැපයීම පොලී අනුපාතවලට සෘජුවම සම්බන්ධ වේ. පොලී අනුපාත වැඩි වන තරමට ණය අරමුදල් සැපයුම වැඩි වේ. ණය අරමුදල් සැපයීම සමන්විත වන්නේ කුටුම්භ සහ සමාගම්වල ඉතුරුම් වලින්ය. කුටුම්භ ඔවුන්ගේ අනාගත පරිභෝජනය වැඩි කිරීමට ඉතිරි කරයි. පොලී අනුපාත ඉහළ යාමෙන් අදහස් වන්නේ ඕනෑම ඉතිරිකිරීමක් සඳහා අනාගත පරිභෝජනයෙන් විශාල ප්‍රමාණයක් ලබා ගත හැකි බවයි. එබැවින්, පොලී අනුපාත වැඩි වන තරමට, කුටුම්භ වෙතින් ණය අරමුදල් සැපයුම ඉහළ යයි. ඔවුන් උපයන ලාභයෙන් කොටසක් රඳවා ගන්නා විට සමාගම් ඉතිරි කරයි. කෙසේ වෙතත්, මෙය පොලී අනුපාත මත එතරම් රඳා නොපවතී. ඒ වෙනුවට, සමාගම් ආර්ථික ඉදිරි දැක්ම සහ ආයෝජන අවස්ථා වැනි සාධක මත පදනම්ව රඳවා ගත් ලාභ සම්බන්ධයෙන් තීරණ ගනී.

4.12 පොලී අනුපාත පිළිබඳ නූතන න්‍යාය

නූතන න්‍යායට අනුව, පොලී අනුපාතිකයේ නිර්ණායක හතරක් ඇත. ඒවා නම්, ඉතුරුම් ශ්‍රිතය, ආයෝජන ශ්‍රිතය, ද්‍රවශීලතා වරණ ශ්‍රිතය සහ මුදල් ප්‍රමාණයයි. මෙම විචල්‍ය හතර හරහා සමතුලිත ආදායම් මට්ටම මෙන්ම සමතුලිත පොලී අනුපාතිකය නිර්ණය කළ හැකි වේ. හැන්සන්ට අනුව, "අවශ්‍ය මුදල් ශේෂ පරිමාව මුදල් ප්‍රමාණයට සමාන වන විට, ප්‍රාග්ධනයේ ආන්තික කාර්යක්ෂමතාව පොලී අනුපාතයට සමාන වන විට සහ අවසාන වශයෙන් ආයෝජන හෝ ඉතුරුම් පරිමාව සාමාන්‍ය අගයට සමාන වන විට සමතුලිත තත්වයක් ළඟා වේ".

අනෙකුත් පොලී අනුපාත න්‍යායන්හි ප්‍රධාන දුර්වලතාවය නම් ඔවුන් ආදායම් මට්ටම නියත ලෙස උපකල්පනය කිරීම සහ පොලී අනුපාතිකය කෙරෙහි එහි බලපෑම සැලකිල්ලට නොගැනීමයි. ණය අරමුදල් න්‍යාය පොලී අනුපාතය කුමක් දැයි අපට නොකියයි, නමුත් අපට IS වක්‍රය පමණක් ලබා දෙයි. IS වක්‍රය යනු විවිධ පොලී අනුපාත යටතේ විවිධ ආදායම් මට්ටම් පෙන්වන සෘණාත්මක බෑවුම් සහිත වක්‍රයකි. ඒ හා සමානව, ද්‍රවශීලතා වරණ න්‍යාය පොලී අනුපාතය නොකියයි. නමුත් LM වක්‍රය පමණක් ලබා දෙයි. LM වක්‍රය යනු විවිධ ආදායම් මට්ටම්වල විවිධ පොලී අනුපාත පෙන්වන ධනාත්මක බෑවුම් සහිත වක්‍රයකි. ඉතුරුම් සහ ආයෝජනයේ සමානාත්මතාවය අනුව තීරණය වන පරිදි පොලී අනුපාතය සහ ආදායම් අතර සම්බන්ධය IS වක්‍රය නිරූපණය කරන අතර, LM වක්‍රය ඉල්ලුමේ සහ මුදල් සැපයුමේ සමානාත්මතාවයෙන් තීරණය වන පරිදි පොලී අනුපාතය සහ ආදායම් අතර සම්බන්ධතාවය ලබා දෙයි. පොලී අනුපාත පිළිබඳ නූතන න්‍යායට අනුව, IS සහ LM වක්‍ර අතර ඡේදනය වන ස්ථානයේ දී සමතුලිත පොලී අනුපාතය සහ ආදායම් සමතුලිතතා මට්ටම එකවර තීරණය වේ. ආදායම් මට්ටම සහ පොලී අනුපාතිකයේ විවිධ සංයෝජන නියෝජනය කරන IS වක්‍රය මූර්ත අංශයේ සමතුලිතතාවය දක්වයි; IS වක්‍රයේ සෑම ලක්ෂ්‍යකම ඉතිරිකිරීම සහ ආයෝජනය සමාන වේ ($S = I$). ආදායම් මට්ටම සහ පොලී අනුපාතිකයේ විවිධ සංයෝජන ද පෙන්වන LM වක්‍රය, මුදල් වෙලදපොලවල් සමතුලිතතාවය පෙන්වනු ලබයි; LM වක්‍රයේ සෑම ලක්ෂ්‍යයකදීම මුදල් ඉල්ලුම සහ මුදල් සැපයුම සමාන වේ ($L = M$).

4.4 රූපය: IS-LM සමතුලිතය

ඉහත රූප සටහනට අනුව IS සහ LM වක්‍ර එකිනෙක ඡේදනය වන E ලක්ෂ්‍යයේ දී සමතුලිතතාවයට ළඟා වේ. සමතුලිත පොලී අනුපාතිකය $0i_1$ වන අතර සමතුලිත ආදායම් මට්ටම $0Y_1$ වේ. $0i_1$ සහ $0Y_1$ යනු භාණ්ඩ සහ මුදල් වෙළෙඳපොළවල් දෙකම සමතුලිතව පවතින පොලී අනුපාත සහ ආදායම්වල එකම සංයෝජනයයි (එනම්, $S = I$ සහ $L = M$ යන දෙකම). ආදායම් සහ පොලී අනුපාතිකයේ අනෙකුත් සියලුම සංයෝජන අසමතුලිතතා සංයෝජන වේ.

4.13 නාමික පොලී අනුපාතිකය, මූර්ත පොලී අනුපාතිකය සහ සඵල පොලී අනුපාතිකය

4.13.1 නාමික පොලී අනුපාතිකය

මුදලේ නාමික අගය මත පදනම්ව ප්‍රකාශ කරනු ලබන පොලී අනුපාතිකය නාමික පොලී අනුපාතික වේ. සාමාන්‍යයෙන් වෙළෙඳපොළේ පොලී අනුපාතික ප්‍රකාශ කරනු ලබන්නේ නම් නාමික අගයන්ගෙනි. ණයක් සඳහා නාමික පොලී අනුපාතය 8% නම්, ණය ගැතියන් ඔවුන්ට ණයට දෙන සෑම රු. 100 කටම රු. 8 ක පොලියක් ගෙවීම අපේක්ෂා කළ හැකිය. මෙහිදී මුදල් ඒකකයන්හි වටිනාකම් හා හටගත හැකි වෙනස් වෙනස්කම් සැලකිල්ලට නොගැනේ. විශේෂයෙන්ම නාමික පොලී අනුපාත උද්ධමනය සඳහා හැඩගස්වන ලද්දක් නොවේ. වෙනත් වචන වලින් කිවහොත්, කාලයත් සමඟ උද්ධමනය හෝ අවධමනය සැලකිල්ලට නොගනිමින් ණයක් හෝ ආයෝජනයක් සඳහා ප්‍රකාශිත හෝ වාර්තා කරන ලද පොලී අනුපාතයකි. නාමික පොලී අනුපාත සාමාන්‍යයෙන් 3%, 5%, හෝ 8% වැනි වාර්ෂික පදනමින් ප්‍රකාශ කරනු ලබන අතර, ඒවා විශේෂිත කාල සීමාවක් තුළ පොලී ලෙස ගෙවිය යුතු ණය මුදලේ ප්‍රතිශතය හෝ ආයෝජනයේ මූලික ප්‍රතිශතය නියෝජනය කරයි.

4.13.2 මූර්ත පොලී අනුපාතිකය

මූර්ත පොලී අනුපාතිකය යනු යනුවෙන් හඳුන්වනුයේ මුදලේ ස්ථාවර අගය/ මූර්ත අගය පදනම් කරගෙන ප්‍රකාශ කරනු ලබන පොලී අනුපාතිකයයි. මෙය උද්ධමනය සඳහා ගලපන ලදී පොලී අනුපාතිකයයි. නාමික පොලී අනුපාතිකයෙන් මිල මට්ටම වෙනස් වූ ප්‍රතිශතය අඩු කළ විට මූර්ත පොලී අනුපාතිකය ලබාගත හැකිය.

මූර්ත පොලී අනුපාතිකය = නාමික පොලී අනුපාතිකය - පොදු මිල මට්ටම වෙනස් වූ ප්‍රතිශතය

වාර්ෂික සංයුක්ත බැඳුම්කරයක නාමික ඵලදාව 6% නම් සහ උද්ධමන අනුපාතය 4% නම්, මූර්ත පොලී අනුපාතය 2% ක් පමණි. විශේෂයෙන්ම ආයෝජන සහ ණය සම්බන්ධයෙන් හොඳ මූල්‍ය තේරීම් සිදු කිරීම සඳහා මූර්ත පොලී අනුපාත ඉතා වැදගත් වේ. ආයෝජන අවස්ථා හෝ ණය ගැනීමේ පිරිවැය සලකා බැලීමේදී, ආර්ථික බලපෑම සහ උද්ධමනය ආයෝජන මත ප්‍රතිලාභයට හෝ ණය ගැනීමේ පිරිවැයට බලපාන්නේ කෙසේද යන්න අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා මූර්ත පොලී අනුපාතිකය තක්සේරු කිරීම ඉතා වැදගත් වේ.

4.13.3 සඵල පොලී අනුපාතිකය

සඵල පොලී අනුපාතිකය, වාර්ෂික සමාන අනුපාතිකය (AER) හෝ වාර්ෂික සමාන ප්‍රතිශත අනුපාතය (APR) ලෙසද හැඳින්වේ. එය ණය ගැනීමේ සත්‍ය පිරිවැය හෝ නිශ්චිත කාල සීමාවක් තුළ ආයෝජනයේ සත්‍ය ප්‍රතිලාභය ප්‍රකාශ කිරීමේ ප්‍රමිතිගත ක්‍රමයකි. එය සැලසුම් කර ඇත්තේ නාමික පොලී අනුපාතයට වඩා මූල්‍ය නිෂ්පාදනයක් හා සම්බන්ධ පිරිවැය හෝ ප්‍රතිලාභය පිළිබඳ වඩාත් නිවැරදි නියෝජනයක් සැපයීම සඳහා ය. සඵල පොලී අනුපාතිකය සංයුක්ත පොලීය, ගාස්තු සහ අනෙකුත් වියදම් සංයෝග කිරීම සැලකිල්ලට ගනී.

4.14 උද්ධමනය සහ පොලී අනුපාතිකය

උද්ධමනය කළමනාකරණය කිරීම සඳහා මහ බැංකු විසින් භාවිතා කරන මූලික මෙවලමක් වේ. උද්ධමනය සහ පොලී අනුපාතික අතර සම්බන්ධය සංකීර්ණ හා ගතික වේ. සාමාන්‍යයෙන්, ඉහළ උද්ධමනයක් ඇති විට, පොලී අනුපාත වැඩි වීමට නැඹුරු වන අතර, උද්ධමනය අඩු වූ විට, පොලී අනුපාත අඩු වේ. ආර්ථික විද්‍යාඥයින් අතර පවතින සාම්ප්‍රදායික මතය වන්නේ ඉහළ පොලී අනුපාත උද්ධමනය අඩුවීමට හේතු වන බවයි. මෙම මතය පිටුපස ඇති තර්කය නම්, ඉහළ පොලී අනුපාතික ණය ගැනීමේ පිරිවැය වැඩි කිරීම සහ ආර්ථිකය පුරා ඉල්ලුම අඩු කිරීම, අතිරික්ත සැපයුම සහ අඩු උද්ධමනය සඳහා හේතු වේ යන්නයි.

4.14.1 පොලී අනුපාතික මත උද්ධමනයේ බලපෑම

- i). නාමික පොලී අනුපාතිකය: සාමාන්‍යයෙන්, නාමික පොලී අනුපාත උද්ධමන අනුපාතයට වඩා ඉහළ අගයක් ගනී, මන්ද ණය දෙන්නන්ට කාලයත් සමඟ මුදල්වල වටිනාකමෙහි අපේක්ෂිත අඩුවීම සඳහා මුහුණ දීමට ඔවුන්ගේ ආයෝජනයෙන් ඉහළ ප්‍රතිලාභයක් අවශ්‍ය වේ.
- ii). මූර්ත පොලී අනුපාතිකය: සාමාන්‍යයෙන්, උද්ධමනය ඉහළ මට්ටමක පවතින විට, සැබෑ පොලී අනුපාත අඩු වන අතර, උද්ධමනය අඩු වූ විට, සැබෑ පොලී අනුපාතික වැඩි වේ.
- iii). අපේක්ෂිත උද්ධමනය: අපේක්ෂිත උද්ධමනය යනු ණය දෙන්නන් සහ ණය ගැනුම්කරුවන් අනාගතයේදී අපේක්ෂා කරන උද්ධමන අනුපාතයයි. අපේක්ෂිත උද්ධමනය පොලී අනුපාත කෙරෙහි බලපාන වැදගත් සාධකයකි. ණය දෙන්නන් සහ ණය ගැනියන් උද්ධමනයේ වැඩි වීමක් අපේක්ෂා කරන්නේ නම්, කාලයත් සමඟ මුදල්වල වටිනාකමෙහි අපේක්ෂිත අඩුවීම සඳහා මුහුණ දීමට ඉහළ නාමික පොලී අනුපාතිකයක් ඉල්ලා සිටිනු ඇත.

4.14.2 උද්ධමනය මත පොලී අනුපාතිකවල බලපෑම

- i). ප්‍රසාරණාත්මක මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය: මහ බැංකු පොලී අනුපාතික අඩු කරන විට, එය ව්‍යාපාරවලට සහ පාරිභෝගිකයින්ට මුදල් ණයට ගැනීම සඳහා ලාභදායී වන අතර, එය පරිභෝජන වියදම් සහ ආයෝජන වැඩි වීමට හේතු වේ. මෙම පරිභෝජන වියදම් හා ආයෝජන වැඩිවීම භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා ඉල්ලුම වැඩිවීමට හේතු විය හැකිය. එය මිල වැඩි කිරීමට සහ උද්ධමනය වීමට හේතු විය හැකිය.

- ii). සංකෝචනාත්මක මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය: මහ බැංකු පොලී අනුපාතික වැඩි කරන විට, ව්‍යාපාරවලට සහ පාරිභෝගිකයින්ට මුදල් ණයට ගැනීම වඩා මිල අධික වන අතර, එය පරිභෝජන වියදම් හා ආයෝජන අඩුවීමට හේතු විය හැකිය. මෙම පරිභෝජන වියදම් අඩුවීම සහ ආයෝජනය අඩුවීම භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා ඇති ඉල්ලුම අඩුවීමට හේතු විය හැකි අතර, එය මිල අඩුවීමට සහ අවධමනයට හේතු විය හැකිය.

4.15 Fisher බලපෑම

Fisher බලපෑම යනු උද්ධමනය සහ මූර්ත සහ නාමික පොලී අනුපාතික අතර සම්බන්ධය විස්තර කරන ආර්ථික විද්‍යාඥ Irving Fisher විසින් නිර්මාණය කරන ලද ආර්ථික න්‍යායකි. Irving Fisher පවසන්නේ මූර්ත පොලී අනුපාතිකය නාමික පොලී අනුපාතික අපේක්ෂිත උද්ධමන අනුපාතිකයෙන් අඩු කළ විට සමාන වන බවයි. එබැවින් නාමික පොලී අනුපාතික උද්ධමනයට සමාන අනුපාතිකයකින් වැඩි නොවේ නම්, උද්ධමනය වැඩි වන විට මූර්ත පොලී අනුපාතිකය පහත වැටේ.

<p>මූර්ත පොලී අනුපාතිකය = නාමික පොලී අනුපාතිකය- අපේක්ෂිත උද්ධමන අනුපාතිකය</p> $(1+i) = (1+r) * (1+\pi)$

- i = නාමික පොලී අනුපාතිකය
- r = මූර්ත පොලී අනුපාතිකය
- π = අපේක්ෂිත උද්ධමන අනුපාතිකය

4.15.1 Fisher බලපෑමේ භාවිතයන්

- i). මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය සඳහා
උද්ධමනය පාලනය කිරීමට සහ එය වඩාත් හොඳ පරාසයක් තුළ පවත්වා ගැනීමට මහ බැංකු Fisher ගේ ආර්ථික න්‍යාය භාවිතා කරයි. සෑම ජාතියකම මහ බැංකුවල කර්තව්‍යයක් වන්නේ අවධමන චක්‍රය වැලැක්වීමට ප්‍රමාණවත් උද්ධමනයක් පවත්වා ගැනීම නමුත් ආර්ථිකය හානි වන අන්දමේ උද්ධමනයක් නොමැති බව සහතික කිරීමයි. උද්ධමනය ඉහළ යාම හෝ අවධමනය වැලැක්වීම සඳහා, මහ බැංකුව විසින් සංචිත අනුපාත වෙනස් කිරීම, විවෘත වෙළඳපල මෙහෙයුම් සිදු කිරීම හෝ වෙනත් ක්‍රියාකාරකම් මගින් ආර්ථිකයේ නාමික පොලී අනුපාතිකය නියම කරයි.
- ii). කලඹ අයෝජන ප්‍රතිලාභ සඳහා
කලඹ ආයෝජන ප්‍රතිලාභ තක්සේරු කිරීම සඳහා, කාලයත් සමඟ ආයෝජන මගින් ලබා දෙන මූර්ත ප්‍රතිලාභ වඩා හොඳින් අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා නාමික පොලී සහ මූර්ත පොලී අනුපාත අතර ඇති සුක්ෂ්මතා අවබෝධ කර ගැනීම වැදගත් වේ. කාලයත් සමඟ ආයෝජකයාට සැබවින්ම "මූර්ත" ප්‍රතිලාභයක් ජනනය කරන බව සහතික කිරීම සඳහා ආයෝජනයකට අවශ්‍ය නිසි නාමික පොලී අනුපාතිකය තීරණය කිරීමට Fisher සමීකරණය භාවිතා කරයි.
- iii). මුදල් වෙළෙඳපොළ
මුදල් වෙළෙඳපොළවල, Fisher බලපෑම ජාත්‍යන්තර සසියැර බලපෑම (International Fisher Effect) ලෙස හැඳින්වේ. මෙම ආර්ථික න්‍යාය රටේ එක් එක් නාමික පොලී අනුපාතිකවල වෙනස්කම් අනුව විවිධ රටවල මුදල් සඳහා එතැන් විනිමය අනුපාතිකය පුරෝකථනය කිරීමට යොදා ගනී. රටවල් දෙකක නාමික පොලී අනුපාතිකය සහ යම් දිනක වෙළෙඳපොළේ එතැන් විනිමය අනුපාතිකය මත පදනම්ව, අනාගත එතැන් අනුපාතිකය ගණනය කළ හැකිය.

4.15.2 Fisher බලපෑමේ සීමාවන්

Fisher බලපෑම උපකල්පනය කරන්නේ ආර්ථික නියෝජනයන්ට තාර්කික අපේක්ෂාවන් ඇති බවයි. එනම් ඔවුන් අනාගත උද්ධමනය නිවැරදිව පුරෝකථනය කරයි. යථාර්ථයේ දී, අපේක්ෂාවන් අසම්පූර්ණ විය හැකි අතර, අපේක්ෂිත සහ සත්‍ය උද්ධමන අනුපාතික අතර විෂමතා ඇති විය හැකිය.

Fisher බලපෑම උපකල්පනය කරන්නේ මූර්ත පොලී අනුපාත නියත වන නමුත් ප්‍රායෝගිකව ආර්ථික අවිනිශ්චිතතාවය සහ අවදානම් වැනි සාධක මගින් ඒවාට බලපෑම් කළ හැකි බවයි. වැඩිවන අවිනිශ්චිතතාවයට මුහුණ දීමට ආයෝජකයින් ඉහළ නාමික පොලී අනුපාත ඉල්ලා සිටිය හැකිය. එය Fisher බලපෑමෙන් බැහැරවීමට තුඩු දෙයි.

උද්ධමන අපේක්ෂාවන් පුද්ගලයන් අතර සහ කාලය පුරාවට වෙනස් විය හැකිය. Fisher බලපෑම අනාගත උද්ධමනය පිළිබඳ ඒකාකාරී සහ නිවැරදි අපේක්ෂාවක් උපකල්පනය කරයි. නමුත් යථාර්ථයේ දී, අපේක්ෂාවන්හි සැලකිය යුතු විවිධත්වයක් තිබිය හැකි අතර, නාමික පොලී අනුපාතවල උච්චාවචනයන් ඇති කරයි. Fisher බලපෑම මගින් පෙන්වන්නේ මහ බැංකුවේ භූමිකාව එතරම් බලවත් නොවන බවයි. නමුත් ඇත්ත වශයෙන්ම, මහ බැංකු මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය හරහා පොලී අනුපාතික වලට සක්‍රීයව බලපායි. උද්ධමන අපේක්ෂාවන්හි වෙනස්වීම් නොසලකා මහ බැංකු විසින් පොලී අනුපාත ඉලක්ක කිරීම සහ ප්‍රමාණාත්මක ලිහිල් කිරීම නාමික පොලී අනුපාතිකවලට බලපෑ හැකිය.

මෙම සීමාවන් තිබියදීත්, නාමික පොලී අනුපාතික සහ උද්ධමනය අතර සම්බන්ධය අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා Fisher බලපෑම ප්‍රයෝජනවත් රාමුවක් සපයයි.

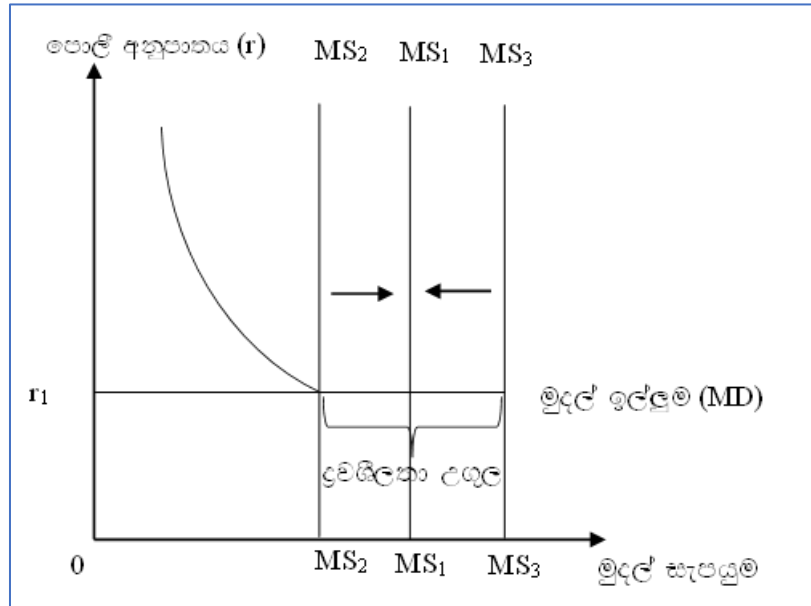
4.16 ද්‍රවශීලතා උගුල

ද්‍රවශීලතා උගුලක් යනු පොලී අනුපාතික අඩු වුවද, වර්ධනය දිරිමත් කිරීමට ආර්ථික නිලධාරීන් දරන උත්සාහයන් වළක්වමින්, පාරිභෝගිකයන් සහ ආයෝජකයින් මුදල් වියදම් කිරීමට හෝ ආයෝජනය කිරීමට වඩා මුදල් රැස් කරන විට ඇතිවන අහිතකර ආර්ථික තත්ත්වයකි. සාමාන්‍ය තත්ත්වයන් යටතේ, මුදල් සැපයුමේ වැඩි වීමක්, අතිරික්ත මුදල් ශේෂයන් ඇති වීමට හේතු වන අතර, මුදල් වෙනුවට වත්කම් මිලදී ගැනීමට මිනිසුන් උත්සාහ කරන විට බැඳුම්කර මිල ඉහළ යාමට සහ පොලී අනුපාතිකය අඩු වීමට හේතු වනු ඇත. කේන්ස් විසින් ද්‍රවශීලතා උගුලක් ලෙස හඳුන්වන එවැනි තත්වයක් තුළ, බැඳුම්කර මිල ඉතා ඉහළ මට්ටමක පවතින බවත් එය පහත වැටෙනු ඇති බවත්, පොලී අනුපාතිකය ඉතා අඩු බැවින් වැඩිවිය යුතු බවත් ජනතාව උපකල්පනය කරති. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, බැඳුම්කර මිලදී ගැනීමෙන් ප්‍රාග්ධන අලාභයක් සිදුවනු ඇති බව ඔවුන්ට හැඟෙන අතර, එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, ඔවුන් මුදල් තබා ගනී.

මෙම සංකල්පය මහා අවපාතයේ දී ආර්ථික විද්‍යාඥ ජෝන් මේනාඩ් කේන්ස් විසින් විශේෂයෙන් සාකච්ඡා කරන ලදී. අවපාතයකදී, පොලී අනුපාත ඉතා අඩු වන විට, මුදල් ඉල්ලුම් වක්‍රය පූර්ණ වශයෙන් නම්‍ය බවට පත්වන බව කේන්ස් නිරීක්ෂණය කළේය. පොලී අනුපාතය ප්‍රමාණවත් තරම් පහත වැටී ඇති විට එය තවදුරටත් පහත වැටිය නොහැකිය. ද්‍රවශීලතා වක්‍රයේ තිරස් කොටස ද්‍රවශීලතා උගුල ලෙස හැඳින්වේ. වක්‍රයේ මෙම කොටසෙහි, පොලී අනුපාතිකයට සාපේක්ෂව මුදල් සඳහා ඇති ඉල්ලුම අසීමිත ලෙස නම්‍ය වේ. මෙම කොටසෙහි පමණක් පොලී අනුපාතය අඩු කිරීම මුදල් ශේෂයන් තබා ගැනීමට මිනිසුන්ගේ ආශාව වැඩි කරයි.

ඉන් ගම්‍ය වන්නේ අඩු පොලී අනුපාතිකය නිසා ඇති වන ආයෝජන වැඩි කිරීම හරහා අභ්‍යන්තර ප්‍රසාරණය සාක්ෂාත් කර ගැනීමට දරන ඕනෑම උත්සාහයක් අසාර්ථක වන බවයි.

මන්ද යත් පොලී අනුපාතිකය අඩු කිරීම සඳහා නිර්මාණය කරන ලද මුදල් සැපයුමේ ඕනෑම වැඩිවීමක් මුදල් ශේෂයන් ලෙස පවතිනු ඇත. එබැවින් ආර්ථිකය පුළුල් කිරීම සඳහා පොලී අනුපාත භාවිතා කිරීමට නොහැකි වේ. අපේක්ෂිත පොලී අනුපාතිකය බිඳවට වැටිය නොහැකි නිසා සත්‍ය පොලී අනුපාතිකය බිඳවට වැටිය නොහැකි බව කේන්ස් පෙන්වා දුන්නේය. පොලී අනුපාතය වෙනස් කිරීමේදී ජනතාවගේ අපේක්ෂාවන් ඉතා වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කරයි.

4.5 රූපය: ද්‍රවශීලතා උගුල

ද්‍රවශීලතා උගුලක ලක්ෂණයක් වන්නේ මුදල් සැපයුම වැඩි කිරීම ඉල්ලුම ඉහළ නැංවීමට සුළු බලපෑමක් ඇති කිරීමයි. එක් හේතුවක් වන්නේ මුදල් සැපයුම වැඩි කිරීම පොලී අනුපාත අඩු කිරීමට බලනොපෑමය.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

Cochrane, J. H. (2016). Michelson-Morley, Occam and Fisher: the radical implications of stable inflation at near-zero interest rates. Unpublished Manuscript, Hoover Institution, Stanford University (December).

Ebeling, R. M. (2008). The Current Economic Crisis and the Austrian Theory of the Business Cycle. *The Freeman: Ideas on Liberty*, 5, 4-5.

Edo, A., & Melitz, J. (2019). The primary cause of European inflation in 1500-1700: Precious metals or population? *The English evidence*.

Fischer, S., Sahay, R., & Végh, C. A. (2002). Modern hyper-and high inflations. *Journal of Economic literature*, 40(3), 837-880.

Garrison, R. W. (1985). West's " Cantillon and Adam Smith": A Comment. *Journal of Libertarian Studies*, 7(2), 287-94.

Kramarenko, V., Engstrom, L., Verdier, G., Fernandez, G., Oppers, S. E., Hughes, R., ... & Coats, W. (2010). Zimbabwe: Challenges and policy options after hyperinflation. *African Department Paper*, 10(03).

Petrović, P., Bogetić, Ž., & Vujošević, Z. (1999). The Yugoslav hyperinflation of 1992–1994: Causes, dynamics, and money supply process. *Journal of comparative economics*, 27(2), 335-353.

- Rossini, R., & Santos, A. (2015). Peru's recent economic history: From stagnation, disarray, and mismanagement to growth, stability, and quality policies. Peru: Staying the course of economic success, 9-36.
- Schmidt, M. G., & Woodford, M. (2015, June). Are low interest rates deflationary? A paradox of perfect-foresight analysis. In Conference on Deflation, Sveriges Riksbank.
- Statista. "Venezuela: Inflation Rate From 1985 to 2024"

